

- (e) Tsoomø wiemøkulibii ni baa nee ashishi bøni aketsu nii ye sane le mli le:
 (i) miwo haomo amli;
 (ii) etsø shikpag mau le fee ebu shi.
- (f) Tsoomø adesa nifeemo kome ni ke ebøø/pøisin baa tshøø nibii ana.
- (g) Meni ha osusu ake tshøø nibii le naaa hejole le?
- (h) Meni ha niymalo le kee ake; anifeemo nee miihe ese nine le?
- (i) Tsoomø wiemø; ke amenane ama shi jogbagy le shishi tamø ba ni aketsu
 nii ye sane le mli le.
- (j) Mae nikasemo ona ye sane le mli?

PART III
 TRANSLATION
 [10 marks]

3. *Tsoomø wiemø nee shishi keba Ga mli.*

- (a) She likes washing her clothes on Fridays.
 (b) Martha came here but did not meet you.
 (c) Why is Abiba not coming to eat with us?
 (d) We do not like her but we have to contain her.
 (e) Ama cooked the food and Kojo washed the bowls.
 (f) Our teacher shouted, "shut up, all of you!"
 (g) Why is Kofi unhappy these days?
 (h) The game was lost through carelessness.
 (i) We do not want to fail the examination.
 (j) Tell him to see me at once.

PART IV
 LEXIS AND STRUCTURE
 [10 marks]

4. *Tsoomø wiemøweku mli ni wiemøkulibii ni afolo ameshishi yoo ye sanemuji keje*
 (a) - (g) le mli.

- (a) Mansa ha le shika le.
 (b) Wøfee wøbaatsu ni le kutuu.
 (c) Nii eføoo midaan.
 (d) Amø yoo amalefolø le qmene.

- PART I
COMPOSITION
[30 marks]
1. Ha saji ni akeshwie ohie née aten ekome pe hetoo. Ohetoo le fale ashé wiemkulibii 150.
- (a) Eji otse Ataa suom ake otsa loya loo tsocca. Ùmaa wolo oyaha le ni ogbala nibii ejwé mli otsa le no hewé ni obaasum. Ùmaa ni otsa nibii enyó ni etaoo le aten ekome.
 - (b) Gbalamá mli otsa nibii enyó ni ke tsonejoshra baa ke gbeí srótoí enyó aná ni abatso amoma nakai nibii le anaa.
 - (c) Mo ko ye okutso le mli ni osunmá esane jogbaññ. Ùmaa nii bá ni sa ke susu neke gbomá nee otsa ni oha nibii enyó hewé ni osunmá mo le.
 - (d) Ùmaa adesa ko ni omu naa ke wiemá née; *ni eshwa ehe ye nifeemá le ahe.*
- PART II
COMPREHENSION
[10 marks]

2. Kanemo sane ni baa née, ni oha sanebimó i ni nyié sée le fée hetoo.
- Fe be sangj ne le, wɔshikpɔj le je ena nō jogbaññ. Adesa nifeemó i ke nibii ni yoo wala miiwo haomó i amlí. Neke nifeemó i née ka he eka Nyɔñmá adeboó nibii ni yoo buaa wá le miitsomá naagbai ni yoo gbeyei amlí.
- No kome ni yoo tsuisuu jogbaññ ñmenenjmené ye wɔmanj Ghana née ji Galamse shikafutru loo junei née atsaa ye neke gbe nō eha wɔshikpɔji le fée etsomá shikpɔj gbiñ loo shia shikpɔj. Eye məbə ke awerəho fée keji akwé bá ni neke shikatsuru tsaa he nifeemó i née etsa shikpɔj muu le fée ebu shi. Wɔkoo srótoí le fée etsomá shikpɔj foji. Koi srótoí babaoó etsomá lamlu ketsó gbɔbilɔi agbɔbimó ke akpatsó.
- Ajmeesé wɔfai, nuukpaakpoi ke nukpoi tete po ye neke nifeemó i née amlí. Ùshó ni bua shi gbanyaa née mli nibii le hu miina ebóo ni neke nifeemó i née kabaa le. Ené haaa mei ni yoo Ùshó le he ke nibii ni yoo nu le mli ana hejóle. Nifeemó née miihe efe nine. Esa ake afee nō ko ye he amrɔ née. Ehe baahia ake née.

- (a) Mee nibii adesai feó ke kpataa ni efiteó adeboó nibii ye sane le mli?
- (b) Tsocca nibii ni Nyɔñmá adeboó nibii le haa wó.
- (c) Meni ha osusu ake galamse ji nō ko ni ji tsutsu nō le?
- (d) Mee nifeemó i aná okwaafoi ke gbɔbilɔi ke fiteó wɔkoo le kwraa hu?

- (e) Wəfələi bashe shia shweshweeshwe.
- (f) Mifələi hami telivishinj.
- (g) Ebaabhote gbalashihile mli wəsənəsənə le nə yə wəkrowa le mli.

Oke nigmaa okadii ni ja atsu nii yə sanebimɔi (h) - (j) le mli.

- (h) Məə be mli Oko shi shia le mli
- (i) Wəhe manjo akwadu kə akutu.
- (j) Nyefea dioo

END OF ESSAY TEST